

Opdateret 18.08.2023 kl. 10:31

Heiner Lützen Ank

Journalist, Kirke.dk

Bettina og Peter Noer ejer Nordens betydeligste salmebogssamling

Det hele begyndte med et foredrag om Brorson og et laset salmebogstillæg. Nu har Bettina og Peter Noer en salmebogssamling langt ud over det sædvanlige og arbejder på at udbrede kendskabet til salmebogens virkningshistorie

I en af de mange salmebøger, Bettina og Peter A. Noer har i deres samling, er der bag i bogen plads til et par briller. Samlingen af salmebøger kalder de det levende salmebogsmuseum. Foto: Heiner Lützen Ank

Vi er hele vejen rundt i den danske salmetradition ved denne søndags højmesse i Ovtrup Kirke på Mors.

“I underværkers land jeg bor” af Ingemann. “Menneske, din egen magt” af Lars Busk Sørensen. “Nu bede vi den Helligånd” af Luther. Og korsangeren, gudstjenestedeltagerne, dåbsfølget og præsten synger med på dem alle med samme glæde og styrke.

Her er en menighed, der kan lide at synge.

At salmesang og salmebøger spiller en stor rolle i sognepræst [Peter Albek Noers](#) og hans kone Bettinas liv, bliver tydelig, da vi efter gudstjenesten slår os ned i køkkenet i præstegården i Frøslev.

Her i den lyse og rummelige præstegård har de nemlig det, de selv betegner som Nordens mest seværdige salmebogssamling.

En samling, der er blevet et personligt, fælles projekt for ægteparret, men samtidig er et projekt, hvor de ønsker at formidle historien om en væsentlig institution i dansk kirke- og kulturliv, nemlig salmebogen.

Det hele begyndte med en laset bog

Det hele begyndte, efter at Peter A. Noer havde skrevet speciale om Brorsonsangens virkningshistorie og var ude og holde nogle foredrag om emnet.

“En ældre mand sagde, at det salmebogstillæg fra 1700-tallet, jeg havde med, godt nok var laset, og at jeg derfor skulle komme hjem til ham, så vi kunne gøre noget ved det lasede tillæg. Han havde 600 salmebøger og 200 bibler.”

Bettina og Peter A. Noer griner af historien, der fandt sted for 12-13 år siden.

“Vi købte salmebogssamlingen og har udvidet den til det firdobbelte antal, med fokus på sølv, smukke bind og salmebøger, der har en særlig historie. Så det ekstraordinære besøg blev starten til det, vi i dag godt tør kalde Nordens mest interessante salmebogssamling.”

Og siden da har jagten på salmebøger fyldt meget i præsteparrets liv, fortæller Bettina Noer.

“Vi er på været på studietur flere steder og har blandt andet besøgt flere af dem, der har været med i salmebogskommissionen i Norge, ligesom vi har lært et hollandsk ægtepar at kende, som har den samme passion.”

“Peter er den inkarnerede samler, mens jeg mere tænker på samtidshistorien, altså hvordan de ser ud og er udsmykket. Man kan virkelig se, om det er gode tider eller hårde tider, ligesom det ses på salmebøgerne, hvornår pietismen kom til landet.”

“I pietismens og i vækkelsernes tid skulle man ikke vise sig for meget frem. Det viser sig i tøj, der var mere afdæmpet end tidligere. Ligeledes var salmebøgerne ikke så prangende.”

Den første salmebog er noget særligt

I dag indeholder samlingen flere tusinde salmebøger, herunder flere førsteudgaver og særtillæg. Dermed indeholder den også flere skatte. Der er dog en af dem, der har en helt særlig betydning, fortæller Peter A. Noer.

“Da den første salmebog, Hans Thomissøns Salmebog fra 1569, udkom, var det kongen, der stod bag, fordi den lutherske tro skulle sikres.”

“Det var kvalitetsarbejde, både i forhold til melodierne og teksterne, og salmebogen skulle indføres i alle kirker. Den brugte man indtil Kingos salmebog kom i 1699, og

senere salmebøger har henvist til Thomissøns Salmebog. Den har således haft kæmpe betydning for kulturen og historien og for den stamme, vi sammen med Norge var på det tidspunkt.”

“Derfor har den også stået øverst på min ønskeliste i flere år. Og for cirka fem år siden ringede en antikvarboghandler fra Fyn og sagde, at nu havde han fået et eksemplar ind.”

“Næste morgen klokken fire vækkede jeg Bettina og sagde, at nu tager afsted, så jeg kan nå frem til åbningstid.”

“Og selv hvis du var punkteret to gange, ville du være nået frem i god tid,” griner Bettina Noer.

Salmebogen er gået fra hjemmet til kirken

Den omfattende samling er opmagasineret i skabe og specialfremstillede udstillingskasser, som ægteparret kan tage med, når de er ude og holde foredrag om salmebøgerne.

Da de begge stadig er i arbejde, fylder foredragene ikke så meget endnu, som de håber, de kommer til med tiden. Så indtil videre er det levende salmebogsmuseum, som de kalder det, stadig under forberedelse, ligesom de endnu er ved at undersøge, om og hvordan de kan udstille salmebøgerne.

Peter A. Noer er dog ikke i tvivl om, at de er i besiddelse af en unik samling, som andre vil have godt af at kende til. Ikke mindst fordi salmebogstraditionen har ændret sig markant igennem årene.

“Tidligere var salmebogen den vigtigste bog for mange, nok også vigtigere end Bibelen. Fordi der er så mange tekster i den – de vigtigste bønner og bibeltekster og altså også salmerne.”

“I 1600-tallet blev den udgivet som en åndelig håndbog, hvad den jo også er. Den har i flere hundrede år været den første og vigtigste bog i mange hjem og har dermed været med til at præge vores danske kultur.”

Men sådan er det ikke mere, tilføjer Peter A. Noer.

“Den har ikke den samme plads i hjemmet som tidligere og står svagt alle andre steder end i selve kirkerummet. Derfor kan det også være svært at lære folk, at den er mere end blot en bog med salmer. Den er i meget høj grad blevet en gudstjenestebog.”

”Selv forsøger jeg at give konfirmanderne et mere personligt forhold til deres salmebog, som de får af menighedsrådet, og som de kan vælge at give et unikt udtryk i form af guldtryk. På den måde håber jeg, at salmebogen også må få personlig værdi for nogle fra næste generation.”